

Brussel, 3 november 2021,

Geachte dames en heren Kamerleden,

Op het einde van haar vergadering van 20 oktober keurde de Commissie Justitie het wetsontwerp van 9 september 2021 "om justitie menselijker, sneller en straffer te maken" (DOC 55-2175/001) goed.

Dit zeer lang wetsontwerp, dat maar liefst zeventien verschillende onderwerpen bestrijkt, behandelt in de artikelen 125 tot en met 129 (Hoofdstuk 18) ook diverse wijzigingen van de wet op de internering (wet van 5 mei 2014).

Hoewel de Basiswet die de Centrale Toezichtsraad op het gevangeniswezen (CTRG) in het leven heeft geroepen hem een adviserende opdracht geeft over de tenuitvoerlegging van vrijheidsstraffen en -maatregelen (wet van 12 januari 2005, art. 22, 2°), werd de CTRG niet gevraagd om zich uit te spreken over dit ontwerp en meer in het bijzonder over deze bepalingen.

Het lijkt echter essentieel uw aandacht te vestigen op het feit dat de problematiek naar dewelke wordt verwezen in het wetsontwerp een problematiek is omtrent dewelke de Commissie van Toezicht van de gevangenis van Sint-Gillis in de afgelopen maanden regelmatig is tussengekomen. Deze problematiek werd eveneens aan de Klachtencommissie voorgelegd in het kader van het sinds 1 oktober 2020 geldende klachtenrecht en de Klachtencommissie veroordeelde deze praktijk conform het respect voor de fundamentele rechten

Waarover gaat het? Geïnterneerden die tijdelijk in de psychiatrische afdeling van de gevangenis van Sint-Gillis worden geplaatst in afwachting van een overplaatsing naar een zorginstelling, verblijven daar vaak voor onbepaalde tijd in afwachting van een plaats dit vrijkomt in de door de Kamer voor de Bescherming van de Maatschappij aangewezen inrichting.

Het gebrek aan adequate zorg tijdens deze plaatsing in een psychiatrische afdeling heeft het Europees Hof zicht recent, en na tal van veroordelingen uitgesproken tegen België, waaronder een pilootarrest (*W.D. t/ België*, nr. 73548/13, 6 september 2016), er toe gebracht nogmaals te benadrukken dat: "de psychiatrische afdelingen lijden nog steeds aan deze bekende systemische problemen: functioneren en logica van zorg gebaseerd op het gevangenisdenken, zwaar gebrek aan medisch en sociaal-educatief personeel, onvoldoende bewakingspersoneel en personeel zonder gespecialiseerde opleiding". Het Hof heeft eraan

herinnerd, onder verwijzing naar een eerder verslag van het CPT, dat "de situatie van geïnterneerden in gevangenissen onmiddellijke maatregelen vereiste" (*Venken en anderen t/België*, nr. 46130/14 en 4 anderen, 6 april 2021) (*onze vertaling*).

Bovendien heeft deze situatie meer dan eens geleid tot de plaatsing van sommige van deze geïnterneerden, op basis van een conform medisch advies, in het gewone regime in de gevangenis van Sint-Gillis. De directie is echter voornemens zich te verzetten tegen de voortzetting van een dergelijke gang van zaken, aangezien in wezen elke geïnterneerde in de psychiatrische afdeling moet worden gehouden, een praktijk die door de Klachtencommissie is veroordeeld overeenkomstig de eerbiediging van de fundamentele rechten van de betrokken geïnterneerde.

Het voor u voorgelegde wetsontwerp beoogt deze situatie te bevestigen: het gaat er nu om alle geïnterneerden, ongeacht hun geestelijke gezondheidstoestand, voor onbepaalde tijd in de psychiatrische afdeling te houden en daarbij de structurele problemen, die door het Europees Hof naar voren zijn gebracht niet aan te pakken. Wat betreft de driemaandelijke controle die de Kamer voor de Bescherming van de Maatschappij zou kunnen uitoefenen, welke draagwijdte zou zij kunnen hebben tenzij vast te stellen en eraan te herinneren dat de beslissing om de geïnterneerde in de aangewezen inrichting te plaatsen niet wordt uitgevoerd wegens gebrek aan een beschikbare plaats.

Anderzijds is het betreffende wetsontwerp een belemmering op de voortzetting van het gerechtelijk debat dat voor de Klachtencommissie van Sint-Gillis werd gestart.

Voor de Centrale Raad is het van essentieel belang om te benadrukken dat deze problematiek betrekking heeft op de eerbiediging van de grondrechten van geïnterneerden die, zoals u niet kunt negeren, een van de meest kwetsbare categorieën personen vormen die van hun vrijheid zijn beroofd.

Bovendien heeft de Raad van State, die echter niet op de hoogte was van de situatie in de gevangenis van Sint-Gillis, in zijn omstandig advies in herinnering gebracht dat « de in het geding zijnde fundamentele rechten, zoals beschermd door artikels 3 en 5 EVRM, worden als dusdanig niet aangetast door de ontworpen bepalingen, maar wel door "het gebrek aan voldoende plaatsen in de inrichtingen waarin de door de verwijzende rechter gelaste maatregel zou kunnen worden uitgevoerd" ». En de Raad van State voegt eraan toe, "Het komt de wetgever en de uitvoerende macht toe om hieraan tegemoet te komen" (DOC 55 2175/001, p. 157). En, misschien nog fundamenteeler, is het gebrek aan concrete initiatieven om systemische problemen op te lossen die door het Europees Hof onafgebroken aan de kaak zijn gesteld, waarop de aandacht moet worden gevestigd. In zijn algemene beleidsnota van 4 november 2020 heeft de minister van Justitie u dit immers uitgelegd: "Geïnterneerden horen niet thuis in de gevangenis. We zetten verder in op een volwaardige en menswaardige opvang met meer plaatsen, betere zorg en re-integratie. De eerste prioriteit gaat naar de bouw van nieuwe FPC's in Aalst, Paifve en Waver. In afwachting investeren we in meer zorgpersoneel in de afdelingen tot bescherming van de maatschappij binnen de gevangenissen." (DOC 55 1580/016, p. 13)

Uit deze enkele opmerkingen volgt dat de goedkeuring van het betrokken wetsontwerp, boven op het feit dat het een door het Europees Hof veroordeelde situatie bevestigt, precies op het ogenblik komt dat de situatie van geïnterneerden in de gevangenis van Sint-Gillis een bijzondere aandacht vereist wat betreft de eerbiediging van hun grondrechten. Het leek ons essentieel dit te benadrukken, zodat u dit ontwerp met volledige kennis van zaken kunt bespreken en stemmen, vooral omdat ditzelfde ontwerp, zoals de

titel ons eraan herinnert, misschien op een enigszins roekeloze manier, met name tot doel heeft “om justitie menselijker (...) te maken”).

Met hoogachting,

Namens de Raad,

Marc Nève

Président

Voorzitter

Conseil Central de Surveillance Pénitentiaire

Centrale Toezichtsraad voor het Gevangeniswezen

Rue de Louvain 48/2 Leuvenseweg - 1000 Bruxelles/ Brussel
+32 2 549 94 75

www.ccsp.belgium.be / www.ctrg.belgium.be